

СТАНОВИЩЕ
ЗА ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД
НА ДОЦ. Д-Р ЛЮДМИЛА БЕЖЕНАРУ
НА ТЕМА
„КОНЦЕПТЪТ «МАЛАЯ РОДИНА» В ДИАЛОГА НА НАЦИОНАЛНИТЕ
ЛИТЕРАТУРИ ОТ ХХ-ХХІ ВЕК“
ЗА ПРИСЪЖДАНЕ НА ОБРАЗОВАТЕЛНАТА И НАУЧНА
СТЕПЕН „ДОКТОР НА ФИЛОЛОГИЧЕСКИТЕ НАУКИ”

в научна област 2.1. – Филология

**от проф. д-р Христо Илиев Бонджолов,
ВТУ „Св. св. Кирил и Методий”,**

включен в състава на научното жури за разглеждане на дисертационен труд за придобиване на научната степен „доктор на филологическите науки” на доц. д-р Людмила Беженару със заповед № РД 38 – 755 от 23.12.2015 г. на Ректора на СУ ”Св. Климент Охридски”.

Обща характеристика на кандидата

Доц. д-р Л. Беженару е представила комплект документи, които включват необходимите за процедурата: CV, дисертационен труд, автореферат, списък с публикации. Кандидатката е завършила филология в Университета в гр. Яш, Румъния. През 1999 г. Людмила Беженару защитава докторат по съпоставителна литературна тема, свързана с явлението романтизъм в руската, румънската, френската и английската литература. От 1994 до 2013 г. е лектор в славистичната катедра на департамента по чужди езици и литератури на същия университет.

През 2013 г. е избрана за доцент в Катедрата по славистика на Университета в Яш, където до този момент преподава. Кандидатката води разнообразни курсове за студенти бакалаври и магистри като: *Румънско-славянска културна интерференция (магистър „славянска култура”)*,

Руската култура и цивилизация, Славянският свят в Европа, Език и култура: интерференции, Превод, Литература и кино, Съвременен руски език Руска литература на 19-ти век (Романтизъм); Теория и практика на руския език, Комплексен курс на руски (разговор, анализ на текст).

Доц. д-р Л. Беженару е водила и курсове по руски авангард, руски постмодернизъм, типология на човека гений, руска любовна лирика, руски език (терминологични аспекти) и др. Ръководила е студенти като координатор на образователни и изследователски проекти, особено в областта на руската култура и цивилизация, съвременен руски език, културна антропология, руска литература. Вицепрезидент е на асоциацията на преподавателите по руски език и литература в Румъния. В последните 5 години по Еразъм и други мобилности е била в София, Рига, Украйна, Москва и др.

Всичко това показва една отдадена на славистиката, широкопрофилна личност в областта на преподаването. Автор е на 9 монографии и на 3 учебни помагала.

За процедурата кандидатката е представила списък със 102 участия в конференции и други научни прояви, 8 цитирания, 57 статии в индексирани чуждестранни списания и още 29 статии и студии, публикувани в национални издания.

Научни приноси

Дисертацията е написана на руски език. Трудът е структуриран в увод, шест глави, заключение, библиография, приложения и публикации по темата на дисертацията. Трудът е в обем от 395 стр. и 442 библиографски единици.

Уводът очертава предмета на изследването, обосновава тематичните му рамки, очертава състоянието на научните изследвания и заявява основните положения, които защитава, свързани с концепта.

Формулираните цели на изследването проследяват общите световни литературни тенденции по отношение на понятието „малка родина“, за да се очертаят онези литературни процеси, които протичат в националните литератури, като едновременно с това се предлага и класификация на жанровите разновидности на литературата на „малката родина“.

Изведени са 8 задачи, свързани с *межкултурния диалог и европеизацията*, връзките *национална литература – национална идея, приемственост и завръщане към корените*, понятията *регионална литература, регионална идентичност и литература на „малката родина“*; изследване в съпоставителен аспект на концепта „малка родина“ – като „микро- и макросвят“ в руската, румънската и азербайджанската литература и култура с конкретни примери, анализ на произведения на писатели – представители на националните литератури на Русия, България, Румъния, Азербайджан, Република Молдова.

Докторската дисертация на тема „*Концептът „малка родина“ в диалог с националните литератури от XX–XXI век*“ определя три основни аспекта: теоретичен, исторически и приложен. Подобен подход се изгражда на границата на компаративистиката, историята и теорията на литературата, жанрологията, а също така изисква въвеждането на цяла поредица хуманитарни дисциплини – културология, странознание, етнокултура, етнопоетика, социология, митология, теория на художествения текст, естетика, философия, рецептивна поезика, регионознание, геопоетика. Според доц. Беженару оттук произлиза възможността за определяне на поне два методологично важни принципа, за които се говори доста често днес, а именно принципът за интердисциплинарността и принципът за интеграцията.

В настоящия труд образът на „малката родина“ е разгледан в рамките на „голямата родина“ и в процес на противопоставянето им в различните национални литератури. Затова тази дисертация за първи път в

литературознанието се заема с нелеката задача да запълни белите полета в изследването на полицентризма на концепта „малка родина“ в диалога на националните литератури през XX–XXI век.

В глава първа – Теоретични аспекти на концепта „малката родина“, се изследва един от актуалните литературни и социокултурни проблеми: понятието „малка родина“ в общата система на националната картина на света в руската, българската, румънската, азербайджанската литература. Научен принос на настоящия дисертационен труд са наблюденията върху комплекса от лингвокогнитивни, лингвокултурологични и литературни концепти „малка родина“ в националните литератури.

Във втората глава – Регионален модел на литературата на „малката родина“, се определя състоянието на съвременната парадигма на понятието литература на „малката родина“ в националните литератури, нейната качествена промяна в съвременния етап на литературните процеси, определят се тенденциите на растеж и генезис, процесите на взаимно влияние с „континенталната литература“.

Анализът показва сложната панорама в употребата на понятието „малка родина“ в неговия национален и концептуален смисъл, като дава възможност да се определи кръгът от проблеми, свързани с проблемите за ръста, утвърждаването и качествената промяна на тези литератури, и позволява да бъдат направени изводи за това, че съвременното руско литературознание не обособява в отделен жанрово-тематичен аспект литературата на „малката родина“ като самостоятелен жанр на регионалната литература.

Определя се регионалната литература като текст или част от текст, който изобразява пространството в поетически образи и генерира геопоетическите образи, които влияят на процесите на националната и териториалната идентичност.

Третата глава – *Векторна динамика на регионалната литература*, прави опит за определяне на различните модели регионални литератури и на тяхното отношение на ниво диалог от универсалното към локалното: чрез континентално, национално, регионално, областно, районно, в зависимост от основните вектори на динамика на литературните и културните пространства. Отношенията между националната литература и литературата на микрорегионите вътре в страната се изграждат на ниво, по-ниско от националното, и формират микромоделите на векторните отношения в регионалната литература.

В четвърта глава – *Трансформация на литературата на „малката родина“ в „селската проза през XIX и XX век*, комплексно се изследва концептът „малка родина“ в „селската проза“ през 60–90-те години на XX век, разглежда се проблемът за определянето на статута на „селската проза“ в руската литература на границата между XX и XXI век. Една от основните теми в това време е темата за Апокалипсиса, есхатологичната катастрофа. Обединяващ различните писатели в този нов поток на „селската проза“ е библейският подтекст. Според доц. Берану *това е интуитивно обръщане към християнските духовни ценности и е еднакво архетипично както за писателя, така и за читателя и служи за излизането от духовната криза.*

Петата глава – *Уточняване на семантиката на концептите „родина“ и „малка родина“ в литературата на постмодернизма*, в контекста на най-новата литература разглежда поведката „Реки“ на Евгени Гришковец като израз на носталгията към „малката родина“ – към *града* на детството, който е въведен в текста на поведката посредством детски спомени, това е изповед монолог за мястото, където е роден човекът.

В шеста глава – *Образът на пространството на „малката родина“*. *Знаковото пространство „малка родина“ и пространството на региона*, са разработени следните аспекти: географското разбиране на

„смыслите“ и „образите“ на региона, създаден е модел за знаковото пространство на „малката родина“, която се разглежда като конкретни художествени текстове („Реки“ от Евгени Гришковец), охарактеризирано е румънското национално пространство на „малката родина“ (романът на И. Друце „Время нашей доброты“) в съпоставка с християнски, общославянски ценности, съветското знаково пространство.

Заклучение. Дисертационният труд има приносен характер за очертаването на феномена „*малка родина*“ в контекста на *националните литератури* и в контекста на понятието *регионална литература*, както и стремеж за систематизиране на теоретичните изследвания по отношение на въпроса за концепта в диалога на националните литератури.

Материалите от изследването могат да намерят приложение при създаването на учебни програми по компаративистика. Научните резултати могат да бъдат използвани от преподаватели от националните гимназии по региони, от историци, лингвисти, специалисти по фолклористика.

Като имам предвид безспорните научни приноси на дисертационния труд, предлагам на уважаемото жури да гласува за присъждане на научната и образователна степен „Доктор на филологическите науки“ на доц. д-р Людмила Беженару.

Велико Търново

14.03.2016 г.

Подпис:

Проф. д-р Христо Бонджолов